כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהעלותך ■ י"ד סיון ה'תשע"ג ■ 23.05.2013 ■ גליון מס' 224

תפוצה לכל קהילות ישראל

נסיעה וחניה על פי ה'

/ הרב יעקב הלוי פילבר

דברי הכתוב: "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו" מציין שני מצבים שהאדם תמיד ימצא באחד מהם במהלך חייו, או בתנועה או במנוחה, ובכל אחת מהאפשרויות הללו עליו לשים עין ולהיזהר מפני האיומים או הסכנות האורבות לעולמו הרוחני והמוסרי כשהוא נמצא באחד משני המצבים הללו. במסכת ברכות (כו ב) נקראת תפילת שחרית "עמידה", כמו שדרשו: "אברהם תיקן תפילת שחרית, שנאמר: וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם". בספרו עין?איה (שם) מסביר הראי"ה מדוע ה"עמידה" מקבילה לתפילת שחרית, והסברו הוא: כי בבוקר יוצא האדם מביתו לעיסוקיו בעולם המעשה, והוא נפגש שם עם אנשים ואירועים המעמידים אותו בניסיונות העלולים להכשילו ולדרדר אותו ממעמדו, על כן אנו מבקשים בתפילת השחר, קודם צאת האדם למלחמת החיים, שהקב"ה יסייע לו להחזיק מעמד, שלא ישקע בסיבוכי החיים, אלא ימשיך לעמוד באותה מדרגה שהיה בה קודם צאתו מביתו. רעיון דומה מביע הראי"ה בביאור תפילתו של רב (שם טז ב): "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתתן לנו... חיים שיש בהם יראת חטא", שהמובן הפשוט הוא שנזכה בחיינו להיות ירא חטא, אבל הראי"ה מפרש בדרך אחרת: "שתהא יראת חטא מעורבת עם החיים" וכוונתו היא: שישנם אנשים שיראת החטא שלהם אינה יציבה דיה, ועל כן כל עוד הם רחוקים מחיי המעשה השואנים, מהמון החיים וסבכיהם, בהיותם סגורים בבית המדרש או בחממה דתית, הם יהיו יראי חטא. אבל כאשר יבואו בחברת החיים, להתעסק במסחר או במדעים שונים, עלולה להיפגם בהם יראת החטא, מפני שאין יראת חטאם מופנמת אצלם במדה מספיקה ואינה מסוגלת להשתלב יחד עם חייהם המעשיים. על כן בקש רב בתפילתו שיזכה גם בהיותו בתוך החיים עצמם שתהיה בו יראת חטא, כמו שדרשו חז"ל (יומא עא א) על הפסוק: "אתהלך לפני ה' בארצות החיים" - "זה מקום שווקים". כך שגם בהיותו בתוך חיי המעשה יקיים בעצמו: "על פי ה' יסעו בני ישראל".

ההליכה ולא המנוחה היא המצב הטבעי של האדם, כמו שכתב המהר"ל מפראג (נתיב התורה א): "בעולם הזה נקרא האדם הולך, שאין האדם בעל הנחה כלל" וכן כתב הגר"א (משלי טו כד): "האדם נקרא הולך, שצריך לילך מדרגא לדרגא, ואם לא יעלה למעלה ירד מטה חס וחלילה". זהו המצב של האדם כאשר הוא נמצא בפעילות. ואילו המצב האחר בו נמצא האדם הוא המנוחה, ובמצב הזה הסכנות והמכשולים הם לא פחות, והרבה פעמים אף יותר מאשר סכנות הקיימות בעת ההליכה. הסכנה בשעת החניה היא מפני שהאדם קופא על מקומו ואינו זורם קדימה. כנגד סכנה זו תיקן יצחק את תפילת המנחה שנקראת "שיחה", כמו שדרשו חז"ל: "יצחק תיקן תפילת מנחה שנאמר: 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב', ואין שיחה אלא תפילה". ו"שיחה" היא גם מלשון שיח, שהוא צומח ומוסיף ענפים, פרחים ופירות, כך האדם, בשעת המנחה, לאחר יום העבודה, אין לו להסתפק ב'עמידה' שלו שעליה ביקש בתפילת שחרית, אלא אז עליו לבקש שיסייעו לו לצמוח, להוסיף מעלות נוספות על אשר יש בו כבר. חסרון נוסף יש במצב החניה שיש בה סכנת היושב בבטלה, ו"הבטלה מביאה לידי זימה" ו"הבטלה מביאה לידי שעמום" (כתובות נט ב). גדולה מזו אמרו: "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון" (אבות ב ב). ולכן גם אם המנוחה, שהיא במידתה נחוצה מאד לקיומו והתפתחותו של האדם, צריך לנהלה בדרך הנכונה שגם היא תהיה על פי ה', ועל שני המצבים הללו נאמר: "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו". ■

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ויאמרו מי יאכלנו בשר
...ברור שמדובר כאן בדרישה קנטרנית מצד בני ישראל, שהרי בלעדי בשר אפשר בהחלט לחיות...
המשך בעמ' 2

שו"ת קיץ
שאלה: האם מותר להדיח גביע של כסף, כיון שהגביע בדרך כלל עשוי רק לעשות קידוש, ולכן אין להדיחו אחרי שכבר עשה קידוש בצהריים?...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
הכובע המרופט של הרב צנעני / סיפור מהחיים
איך אפשר שלא לאהוב את הרב צנעני? איך אפשר? איש תמיר, עיניו בורקות, לשונו שזורה ועולה על גדותיה...
המשך בעמ' 2

שביבים
■ השעון המתעתע
■ תורה תחילתה חסד
■ הסיום הששים על הש"ס
■ היזהרו בכבוד חבריכם
■ מי נהנה מאור הנרות?
■ שיריים מצדיקים
המשך בעמ' 4

ויאמרו מי יאכלנו בשר

/ ר' נפתלי קראוס

...ברור שמדובר כאן בדרישה קנטרנית מצד בני ישראל, שהרי בלעדי בשר אפשר בהחלט לחיות. זכור הדבר שמיד אחרי צאתם ממצרים, כאשר התלוננו לראשונה על כך שמשה ואהרן הביאו אותם "אל המדבר הזה, להמית את כל הקהל הזה ברעב", עוד ברכו את הבשר עם הלחם, בזכרם בנוסטלגיה את מצרים: "בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע...", אולם כאן, אין הם מדברים שוב על לחם, כי הרי מאז, יש להם את המן, מדי יום ביומו. הם תובעים במפגיע בשר. בתפריט אין עוד את "הקישואים, האבטיחים, הבצלים והשומים". שכן, אפילו הטרחן הגדול ביותר אינו יכול לדרוש זאת באמצע המדבר הלוהט. ואפילו את "דגי החינם" הם רק זוכרים ולא תובעים, שהרי אין במדבר ים ואין נהר. הם דורשים בשר!!!

מן הראוי לציין, שזיכרון "סיר הבשר" הוא משאלת לב, המייפה ומשפצת את העבר. המצרים, שלא נתנו להם תבן, ודאי שלא נתנו להם בשר. ואם המדובר באספקה עצמית, ששחטו להם משלהם, הרי זאת יכולים לעשות גם עתה. שהרי הוציאו ממצרים "וצאן ובקר מקנה כבד מאד". האם נמצא לומר, כי עד כה הם אכלו את כל זה? והרי בשנת ה-40 לנדודי המדבר, אנו קוראים בתורה, כי "ומקנה רב" היה לשבט ראובן וגד וסביר להניח שגם לאחרים. אז מדוע הם דורשים פה במפגיע בשר, אם לא לקנטר ולחרחר ריב?

אשר ל"דגים חינם", סבורים הפרשנים שאכן המצרים שהעבידו אותם, נתנו להם דגים (רמב"ן, שד"ל) ואילו ראב"ע מפרש שנתנו להם בזול, "כאילו חינם". לעומתם, המדרש מסתפק בכך לפי ההגיון שהבאנו לעיל: אם תבן ללבנים לא נתנו, שיתנו דגים חינם? (ספרי)

מסקנת חז"ל היא איפוא: "חינם - מן המצוות". ובתלמוד מובאת גם דעה ש"הדגים חינם" היא לשון נקייה לעריות שנאסרו עליהם אחרי מתן תורה (יומא ע"ה). זה נותן מקום לחשוב כי הם התאוו לתאווה עצמה, כמו שבימינו ישנם הלוקחים סמים, כדי לגרות על עצמם את יצרם הרע. הם רצו "אקשן". היה משעמם להם בחיי המשפחה היהודיים הפוריטניים ו"בדגן השמים", המן. שכנוהו "קלקל", שפירושו "כמו קל הקל" (אבן עזרא).

פשט ודרש משמשים כאן בערבוביה ומשלימים זה את זה. רז"ל אמרו כי במן אפשר היה להרגיש את כל הטעמים (יומא ע"ה). כל אחד הרגיש מה שהוא רצה. על עניין נסי זה שהוא למעלה מגדרי הטבע מקשה רבי ברוך אפשטיין בפרושו "תוספת ברכה" קושיא הגיונית: אם כן, למה לא ביקשו להרגיש במן טעם בשר? תשובתו: על המן נאמר שטעמו "כצפיחת בדבש", ובפרשתנו נאמר שטעמו "כטעם לשד השמן". אלו היו הטעמים הטבעיים, הבסיסיים של המן. ובתלמוד למדנו (עבודה זרה ל"ט) כי בשר המטוגן בשמן ודבש ביחד, מעורר תיעוב וגועל נפש. ולפי זה לא יכלו להרגיש במן טעם בשר, כי התערבב בו טעם הדבש והשמן וזה דחה אותם.

עוד נאמר כי "את העם בכה למשפחתיו "הכוונה על "עסקי משפחותיו", שנאסרו להם עריות, כמו נישואי אח ואחות. בילקוט שמעוני מציינים, כי על כך בכו בעיקר הזקנים. ולמה שזקנים יבכו על "עריות"? רבי יהושע מקוטנה מסביר בדרך צחות, כי זקן שמבקש שבנו יקחהו אליו הביתה, אומר לו הבן שמצדו אין בעייה, רק אשתו... וגם להיפך, הבת אומרת: בחפץ לב, אבל איך תסתדר עם בעלי? אלמלא תורה, יכלו האח והאחות להתחתן ביניהם, כמו לפני מתן תורה והתירוץ הזה לא היה קיים. לכן, בכו דווקא הזקנים.

סיפור לשבת

הכובע המרופט של הרב צנעני / סיפור מהחיים

/ הרב מנחם אזולאי - פורסם בערוץ 2000

איך אפשר שלא לאהוב את הרב צנעני? איך אפשר? איש תמיר, עיניו בורקות, לשונו שזורה ועולה על גדותיה בפסוקים ממשלי וקוהלת, שפתיו דובבות חידושי תורה מרתקים ומאירי עינים. חמד של יהודי, הרב גדליה צנעני. כל כך לבבי, כל כך מאיר פנים, גם המושבניקים הקשוחים ביותר, אלה שכפות ידיהם מיובלות מעבודה בשדה ולבם עכור משהו, לא יכלו שלא להיכנע לקסמו הכובש של הרב גדליה צנעני. כן, הרב צנעני הוא רב אזורי של כמה מושבים הנטועים להם עשרות בשנים סמוך לגבול הרוחש תדיר עינים זוממות של טרוריסטים ערלי לב ושופעי שנאת ישראל. בזכותו הרגישו המושבניקים היטב את החגים, את השמחות וגם את האבל. כי רבי גדליה היה בכל מקום ובכל עת, נע ככספית מפינה לפינה. לוחש לאבלים את מילות הקדיש, מניח כיפות על ראשי יתומים ושולט ביד רמה במבצע חלוקת המזון למשפחות קשות יום באזורו. "אחד כמו גדליה, זה שטאנץ חד פעמי. הקב"ה לא שכפל רבים כמוהו",

המשך בעמוד הבא...

היו מתלוצצים מזכירי המושבים וראשי הוועדות, שתמיד נעתרו לבקשותיו בענייני דת. "מי יכול להגיד 'לא' לגדליה? לסרב לגדליה זה כמו לעמוד מול צונאמי עם אקדח ולנסות לעצור אותו..." היו גועים בבת צחוק.

הרב צנעני שלנו התגורר עם רעייתו ושמונת בניו בבית צנוע בפאתי אחד המושבים, ונע תדיר על אופניו. לא טרמפים, לא טרנטה, שומכלום, הרב היה לוחץ על הדוושות וכובש את הכבישים ממושב למושב כמעט מבלי להרגיש, קילומטרים על גבי קילומטרים. היה לו רשיון נהיגה, אבל מכונית מעולם לא רכש. "אין לנו מילים על האיש הזה, כולו חן, כולו חסד, כולו אופניים. אבל רק דבר אחד מוציא אותנו מדעתנו. מדוע הכובע רחב השוליים שלו תמיד תקוע על ראשו, עמוק עמוק בפדחתו, כמעט עד גבות עיניו, ותמיד אותו כובע מיושן, דהוי, לא בדיוק כובע שאומר כבוד". התמיהה הזו על הכובע של רבי גדליה מעסיקה את המושבניקים מזה 25 שנה, וכל הנסיונות לשדל אותו להסביר מדוע הוא צמוד לכובע מהשחרית ועד קריאת שמע על המיטה עלו בתוהו. הוא היה מחייך חיוך מסתורי ולוחש, למי שרצה לשמוע, "מכובע כזה לא נפרדים".

אתם לא תאמינו, אבל בביתו של רבי גדליה היו מונחים להם על גבי ארון הבגדים באופן קבוע, חמישה שישה כובעים חדשים שרכשו לו מפעם לפעם בעל כורחו מזכירי המושבים. אבל אלה היו עושים דרכם לראשיהם של חתנים צעירים בוגרי ישיבות, במסגרת גמ"ח הכנסת כלה של משפחת צנעני שתחיה. מכיון שאף אחד מאתנו אינו חתום על חוזה של הצלחות בחינוך הבנים, בעיקר בעידן רווי פיתויים ומותרות כשלנו, אזי גם רבי גדליה אינו יכול להציג חוזה כזה, שמבטיח לו שכל גוזל בקנו יעלה ויפרח כאחד הצורבים בארץ.

הרב שמרל ברנגולד, ראש הישיבה של ששון, בנו השלישי, הודיע לו בוקר אחד לקונית: "צר לי רבי גדליה, אבל ששון יורד מן הפסים. ההתראות לא עזרו, שיחות הנפש התמסמסו להן, ששון בקושי מתפלל, השיל מעליו את החליפה והכובע וחי את חייו לעצמו. מה עושים? אני עוד סבלן, אבל אם החבל יימתח עוד קצת, אזי אאלץ להוציאו מן הישיבה. תבין אותי ר' גדליה". רבי גדליה נסע לירושלים והמתין ליד חדרו של ששון. בשעה 11 בלילה הגיע ששון לחדרו מאיזשהו מקום... בוודאי לא מסדר שלישי. אביו סימן לו לרדת עמו. "אני רוצה לשוחח אתך בארבע עינים מחוץ לישיבה".

רבי גדליה הניע את המכונית המיושנת שהשאיל לו מזכיר המושב, ונסע צפונה. נע בפיתולים החדים לכיוון רמאללה, סטה ימינה לדרך עפר צדדית ונעצר אחרי 300 מטר מול סלע בגודל בינוני. כוכבים נצצו בשמים וירח זחוח משהו ניסה לחייך ולעדן את המפגש המתוח. "כן, אני שומע אותך ששון".

"אבא קשה לי, אני לא מצליח להתחבר לסוגיות, הראש שלי בחוץ, אני כבר לא צדיק כל כך כמו פעם, קשה לי עם התפילות, קשה לי עם החליפה והכובע. אולי אחפש לי עתיד אחר. אל תכעס עלי אבא". רבי גדליה פתח את דלת המכונית, צעד כמה צעדים, הסיר את כובעו המרופט מעל ראשו, והניחו על ראש הסלע.

"ששון בני היקר, לא באתי להטיף לך מוסר. אתה עוד מעט בן 19 וכבר שמעת המון שיחות מוסר. רציתי לספר לך סיפור קטן אבל מאד משמעותי מחיי, שכל המושבניקים היו רוצים לשמוע. הסיפור שלי התרחש כשהייתי בן 19, בגילך, ולמדתי כאן בישיבת "תפארת ירושלים". כמוך בני, חוויתי משברים לא קלים, אבל חרקתי שיניים והמשכתי ללמוד. "עניין אחד גרם לי אי נוחות גדולה וכמעט גרם לסילוקי מן הישיבה. הכובע, הכובע הזה הוציא אותי מדעתי, לא יכולתי לשאת אותו על ראשי, הוא העיק עלי, הוא היה כבד מנשוא וביקשתי דרך להיפטר ממנו. התחננתי לראש הישיבה שיתיר לי להסתובב בלי כובע, אך הוא סרב נחרצות.

"אתה בן תורה גדליה'לה, ואלו המדים של חיילי צבא השם: חליפה וכובע. מי שמוותר על הייצוגיות הזו, מקומו לא בישיבה", השיב לי.

"אותו יום היה מכריע עבורי, והחלטתי לצאת למרחבי צפון ירושלים להתבודד עם בוראי, לעשות חשבון נפש. החזקתי את הכובע בידי ותכננתי את צעדיי אל מחוץ לישיבה. "לפתע צץ מאחורי אחד השיחים, 20 מטר ממני, מחבל ערבי עם זוג עיניים רעות, אוחז אקדח, והחל לירות לעברי, כדור ועוד כדור. התכופפתי, רצתי כאחוז תזזית למצוא מחסה מאחורי הסלע הזה, כולי אחוז אימת מוות, מתפלל לישועה. לפתע עלה במוחי רעיון. הנחתי את הכובע על ראש הסלע כאילו אני זוקף ראשי, והערבי ירה קליע ועוד קליע. שניים מהם חדרו וניקבו את הכובע. המחבל היה בטוח שנהרגתי, כי הכובע נפל. הוא סיים לירות את הכדורים שבתוך האקדח ופתח במנוסה לעבר הוואדי. "רק אחרי חצי שעה התאוששתי מן ההלם, הרמתי את הכובע המנוקב מול עיניי, לא מאמין בגודל הנס. הכובע שכל כך רציתי להיפטר ממנו היה המגן והחומה שלי, הוא הציל את חייי! חזרתי לישיבה עם החלטה ברורה - אני נשאר בעולם התורה לנצח, ומאמץ לעצמי את הכובע הזה, שכובען מומחה הצליח לאחות את שני נקביו. כמעט 30 שנה אני צמוד לכובע המרופט הזה, שחוץ ממך ומאמא שלך, אין לאף אחד מושג מה הסיבה שאיני מחליפו. ראה, ששון יקירי, אני אמנם רב של משובניקים, אבל בנפשי אני איש פשוט ולא אעמוד בדרכך. גם אם תטעה בדרכים, אשאר אביך, עם חיבוק ואהבה, אבל בקשה קטנה לי אליך, בני, קח את כובעי הישן, הוא שלך ורק שלך, ולאן שתלך שא אותו עמך, הבט בו ותיזכר באבא שלך, בדמות דיוקני, תיזכר בהשגחה הפרטית שלי, ותהרהר בעובדה המדהימה שדבר שכה רציתי להיפטר ממנו, נתן לי את החיים במתנה. זה הכל".

רבי גדליה חיבק את בנו חזק חזק, והשניים הבליעו דמעות שרק אבות ובנים יודעים להבליע. הוא הניח את כובעו על ראש בנו ותמרן את הטרנטה לכיוון ירושלים.

ששון נשאר בישיבה, והוא כבר אבא לתינוקות של בית רבן. "החיבוק עשה עלי הרבה יותר רושם מאשר הסיפור על הכובע", אמר ששון למחבר. וזה טיפ גדול במסע הארוך לחנך ילדים: חיבוק!

(מתוך סידרת ספריו של הרב יעקב (קובי) לוי)

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

להלן חילופי מכתבים בשאלה הלכתית:

נא להעביר בבקשה מכתבי להגאון הנפלא רבי שבתי יגל שליט"א, ושיענה לי תשובה בס"ד.

האם מותר להדיח גביע של כסף, בשבת אחה"צ, שמצוי לפעמים שאדם שותה שאר משקין גם בגביע, או לא, כיון שהגביע בדרך כלל עשוי רק לעשות קידוש, ולכן אין להדיחו אחרי שכבר עשה קידוש בצהריים, כיון שאין זה לצורך היום?

בברכת כהנים באהבה כעתירת גמליאל הכהן רבינוביץ מח"ס "גם אני אודך" / בני ברק

בס"ד ג' ימי הגבלה שבועות תשע"ג

תשובה:

לכבוד הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס 'גם אני אודך'

אחדשה"ט

ע"ד שאלתו ...

נראה לענ"ד שהכול תלוי ברגילות שאם אכן מדי פעם שותה שאר משקין בגביע הנ"ל א"כ הרי הוא ככלי שתיה שמותר להדיחם כל היום כמבואר בשו"ע סימן שכ"ג סעיף ו' שכל היום ראוי לשתיה (אלא"כ ברור לו שלא ישתה שוב כמבואר במ"ב שם ס"ק כ"ט) אבל אם אין רגילות אצלו כלל לשתות שאר משקין מתוך גביע הקידוש והוא משמש אך ורק לקידוש א"כ מכיוון ששוב לא יעשה קידוש אין היתר להדיחו (ולא מסתבר לי לומר שסו"ס הרי הוא בכלל 'כלי שתיה' שהרי בהלכות אלו הכל לפי העניין)

ויעויין בטור סימן רצ"א שמביא שיטת הרמב"ם לקדש על היין גם בסעודה שלישית (ואכמ"ל בביאור שיטת הרמב"ם) ופשוט שלמי שמהדר כך מותר להדיח את כוס הקידוש אם הוא קודם סעודה שלישית (וכמו"כ אם מבדיל מבעו"י)

אמנם יש להעיר שאף אם אינו רגיל לשתות שאר משקים בגביע הקידוש ואינו מקדש בסעודה שלישית מ"מ אם ידיח את הגביע הרי הוא בכלל הכנה משבת לשבת, שדנו בזה הפוסקים אם הוא בכלל איסור הכנה משבת לחול, עיין פסקי תשובות סימן ש"ב אות ד' וסימן שכ"ג אות א', ואורחות שבת חלק ב' פרק כ"ב הערה רמ"ד.

ועוד יש להעיר ממה שכתבו הפוסקים שכלי כסף העלולים להשחיר אם ישהו זמן רב כשהם רטובים שמותר להדיחם גם אם לא מתכוון להשתמש בהם פעם נוספת בשבת זו (אורחות שבת פרק כ"ב אות קס"ג)

בברכה התורה / שבתי יגל

שביבים / שאול שיף

השעון המתעתע

מספרים על רבי סנדר פריינד, זצ"ל מנקיי הדעת בירושלים, שבאחת הלילות מישהו ראהו לומד בבית המדרש באמצע הלילה, והשעה הלכה והתאחרה: 1, 2, 3, בלילה, אז פנה ר' סנדר בבדיחותא אל השעון ואמר בתחינה "למה אתה הולך כ"כ מהר...". הקשר שלו עם דף הגמרא נהיה כה הדוק , עד שקשה היה לו להיפרד ממנו, וחבל היה לו על כל רגע שחלף.

תורה תחילתה חסד

מסופר על רבי יוסף כהנמן מפוניבז' זצ"ל, שכאשר הגיע לבני ברק והחל לשקם את ההריסות מחורבן השואה, הוא החל בהקמת "בתי אבות" ליתומים. רבים שאלוהו איך הוא מקים בית יתמות טרם שבנה ישיבה לפליטים ששרדו? ענה להם: כי תורה תחילתה גמילות חסדים, על כן כדי שאזכה לבנות את עולם התורה, אני צריך קודם לעשות חסד והוא הקמת "בית יתומים" לפליטים שנשארו מהשואה האיומה.

ורבי חיים מואלוזין זצ"ל היה אומר בשם אביו: "כה היה אומר אלי תמיד, שזה כל האדם, לא לעצמו נברא, רק להועיל לאחרים, ככל אשר ימצא בכוחו לעשות".

הסיום הששים על הש"ס

אל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, הגיע ילד חולה במחלת הסרטן רח"ל לקבל ברכה לרגל הגיעו לגיל 3 שנים. ר' חיים ברכו, ואף ביקש להכניסו לחדרו. שם מזג לו כוסית לשתות מעט יין. לאחר תקופה, כשהיו בביקורת בבי"ח, הרופאים גילו שמחלתו נעלמה. חזרו ההורים עם הילד לר' חיים, וכשסיפרו לו שהמופת של הרב הצליח והילד הבריא, ענה להם ר' חיים "הילד שתה יין מסיום השישים שעשיתי על הש"ס, וחשבתי שיין של סיום כזה חשוב יהיה לו לילד זכות, אבל לא חשבתי שזה עד כדי כך משפיע".

היזהרו בכבוד חבריכם

עלינו ללמוד ולהפנים ממעשה זה: כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו, רבנו למדנו אורחות חיים ונזכה בהם לחיי העולם הבא. אמר להם היזהרו בכבוד חבריכם...

כאשר אנו בתקופה שבה ריבוי חולי וצרות משונות, עלינו לבדוק את יחסינו לזולתנו, האם אנו מכבדים? האם אנו לא פוגעים? האם אנו אוהבים את רעינו? ובל נשכח שכשאנו נבוא לאחר 120 שנה לבית דין של מעלה למסור דין וחשבון על מעשינו כאן עלי אדמות, אחת השאלות שנישאל האם "המלכת את חברך?

הזהירות בכבוד האדם - אלה הם אורחות חיים.

(הרב חנניה צ'ולק / "עזר מציון")

מי נהנה מאור הנרות?

כב' ידידי עורך הירחון החשוב "ריח ניחוח", הרב רן אבוחצירא שליט"א ס"ט, נשאל:

הרי הדלקת נרות משום שלום בית ובימינו אין הנאה מאור הנרות, האם אפשר לברך על החשמל ולחדול מהדלקת נרות לכבוד שבת?

ותשובתו: אף שנר שבת לגבי אור החשמל כשרגא (נר), בטיהרא (ביום), מ"מ ניכר הדבר לעין כל, כי הוא רק לכבוד שבת, כי כל המוסיף לכבוד שבת אף פרפרת (מטעמים), כל שהיא, וניכר שעשאה לכבוד שבת, ודאי שלמצווה יחשב. ואמנם ממה שמברכים רק על אותו נר של שמן, נראה לדעתי דלאו שפיר עבדי, כי עיקר הנרות שמשתמשים בהן לשבת הם רק גביעי החשמל, ואותו נר של שמן כמי שלא קיים, דלא ראוי לשום תשמיש, ועל נרות החשמל ראוי לברך קודם היקף המפתח שהן הן החובה ולא על אותה תוספת שאינה אלא מנהג איזה הנשים (מים חיים ח"ב א"ח סימן ע"א).

ולכן בתקופות קודמות הברכה היתה על הנר עצמו שהיא האורה בבית, ואין מקום לומר שנברך רק על הנרות שמא תהיה הפסקת חשמל, שדבר נדיר לעצמו... ולכן למעשה תדליק האשה את הנרות ואחריה את החשמל ואז תברך כמנהגנו. וכן מסקנתו של מרן הגר"ע יוסף בספרו חזון עובדיה שבת (ח"א עמוד רטו הלכה כ).

האם על האורחת לברך על הדלקת נרות?

זוג המתארח אצל חברים, וישנים לבד בחדרם, לכל הדעות יכולה האורחת להדליק בברכה בחדרה. נחלקו הש"ע והרמ"א האם האורחת תדליק נר בברכה באותו החדר בו מדליקה בעלת הבית. לעדות המזרח - בעלת הבית פוטרת את האורחת בהדלקה. ברם, מנהג יהודי מרוקו שהאישה יכולה להדליק ליד נרותיה של בעלת הבית מפני תוספת אורה. כמובא להגר"ש משאש בשו"ת שמש ומגן (ח"ב סימן לח). וראה בקודש רבי אברהם מוגרבי בבית בבא סאלי, ובבא חאקי, ובבא הנה, שהנשים המתארחות גם מברכות לעצמם בהדלקת הנרות.

כאשר מתארחים, ולאחר סעודת ליל שבת חוזרים לביתם, יכולות הנשים להדליק נרות שבת בביתן בברכה, בתנאי שכאשר יחזרו לביתם ימשיכו הנרות להיות דלוקים. וכיום שמדליקות הנרות והחשמל גם יחד, הרי בעת שיחזרו לביתן החשמל עדיין ידלוק - חשיב שהנרות דולקות.

שיריים מצדיקים

מובא ב"כרם שלמה" עמ' קע"ז:

עובדא ידענא אשר פעם אחת שבת כבוד קדושת חותני זקני, הגאון הצדיק, שר התורה בעל אמרי דוד מטאקאי זצוק"ל אצל מרן הגה"ק בעל 'אך פרי תבואה' זי"ע מליסקא, ובשולחנו הטהור של הרה"ק מליסקא זי"ע כשחילק שיריים לחסידיו, לא נתן לחותני זקני הגאון האדיר מטאקאי זלה"ה באשר ידע כי הוא לא ניסה באלה. ואחר שהשלים לחלק את השיריים, שאלו כ"ק חו"ז הגאון מטאקאי זלה"ה היכן נמצא מקור למנהג זה (חלוקת שיריים) בש"ס ופוסקים. ענה הרה"ק מליסקא זי"ע ואמר, כי יש להביא מקור לזה מדברי הגמרא ממסכת הוריות דף י"ג, שהאוכל ממה שאכל עכבר וממה שאכל חתול משכחין את לימודו, כי נשאר על המאכל רוח טומאה. והנה מידה טובה מרובה ממידת פורענות. והלוא הדברים קל וחומר במי שאוכל ממאכל שאכל ממנו איש שפיו קדוש וטהור וידיו הן קדושות וטהורות, וכן כל איבריו, בוודאי שיוכל להמשיך על עצמו ע"י אכילת השיריים של אותו צדיק, קדושה יתרה ומידות טובות ומזוכות. וכאשר שמע חותני זקני הגאון הקדוש זלה"ה דברים אלו מפורש יוצא מפה קדשו - נתלהב כל כך עד שנטל בידו את הקערה שאכל ממנה הרה"ק מליסקא זי"ע, שלא נשאר בה רק שיירי מרק, והטביל בה עשר אצבעותיו וליקקם ואכל כל אשר מצא בה.

(אהל שלמה)

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net